

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Αθήνα 2 Ιουνίου 1993

Αριθ. Πρωτ. 1903/Εγκ.6/2.6.1993

Προς

τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών και
Πρωτοδικών του Κράτους

1. Εξ αφορμής συγκεκριμένης εκκρεμούς ποινικής υποθέσεως και σε σχέση με τους δικονομικούς χειρισμούς εκ μέρους των Εισαγγελικών αρχών στην ποινική αυτή υπόθεση, υποστηρίχθηκαν υπό τινων και έλαβαν ευρύτερη δημοσιότητα οι ακόλουθες νομικές απόψεις:

α) Ότι ο Υπουργός της Δικαιοσύνης δικαιούται μεν κατ' άρθρ. 30 παραγρ.1 ΚΠΔ να παραγγείλει τον αρμόδιο Εισαγγελέα να ασκήσει ποινική δίωξη, αλλά δεν δικαιούται να παραγγείλει τη διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξετάσεως δια του αρμόδιου Εισαγγελέα (κατ' άρθρ. 35 ΚΙΔ).

β) Ότι είναι δικονομικώς επιτρεπτή η σύγχρονη και παράλληλη διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξετάσεως (κατ' άρθρ. 35 ΚΠΔ) και κυρίας ανακρίσεως (κατ' άρθρ. 246 επ.ΚΠΔ) για την ίδια ή για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις και συνεπώς για τους ίδιους αυτουργούς ή συμμετόχους.

2. Οι απόψεις αυτές είναι τελείως αντίθετες προς την από πολλών ετών ακολουθούμενη και εφαρμοζόμενη από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου δικονομική πρακτική. Και για το λόγο ακριβώς αυτό, προς άρση οιασδήποτε αμφιβολιών, θεωρήσαμε υπηρειακώς σκόπιμο και αναγκαίο να σας καταστήσουμε δια της παρούσης Εγκυκλίου μας γνωστό για ποιούς νομικούς λόγους και επί τη βά-

σει ποίων νομικών σκέψεων η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου ακολουθεί από παλαιότερα παγίως την ως άνω δικονομική πρακτική, ώστε να τα έχετε και σεις υπόψη κατά τους τυχόν δικονομικούς χειρισμούς επί αναλόγων περιπτώσεων.

3. Με την ευκαιρία αυτή θα αναφερθούμε παρακάτω (στο στοιχείο Γ) και στο συναφές θέμα της Εισαγγελικής έρευνας επί ποινικών υποθέσεων, οι οποίες, μετά από προανάκριση ή κυρία ανάκριση, δια πράξεως του αρμόδιου Εισαγγελέα έχουν τεθεί στο Αρχείο αγνώστων δραστών, κατ'εφαρμογή των άρθρων 245 παραγρ.3 και 308 παραγρ.7 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (όπως προστέθηκαν με το άρθρ. 5 παραγρ.6 και 8 του Ν.1738/1987).

Α. Ως προς την κατόπιν παραγγελίας του Υπουργού της Δικαιοσύνης διενεργούμενη ποινική προκαταρκτική εξέταση (κατ'άρθρ. 35 ΚΠΔ)

Υποστηρίζεται, όπως ελέχθη, υπό τινων η άποψη ότι ο Υπουργός της Δικαιοσύνης έχει μεν το δικαίωμα να παραγγέλει την άσκηση ποινικής διώξεως για κάθε αξιόποινη πράξη (κατ'άρθρ. 30 Κωδ. Ποιν. Δικ.), αλλά δεν έχει το δικαίωμα να παραγγέλει τους αρμόδιους Εισαγγελικούς λειτουργούς (Εισαγγελέα Αρείου Πάγου, Εισαγγελέα Εφετών ή Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών) να ενεργήσουν κατ'άρθρ. 35 Κωδ. Ποιν. Δικ. ποινική προκαταρκτική εξέταση προς διαπίστωση του αν έχει τελεσθεί ή όχι αξιόποινη πράξη και συνεπώς προς διαπίστωση του αν συντρέχει ή όχι περίπτωση ασκήσεως ποινικής διώξεως. Η άποψη αυτή είναι, κατά τη γνώμη μας, πολλαπλώς εσφαλμένη και τούτο για τους ακόλουθους λόγους:

α) Με την υπ' αριθ. 28/1960 Γνωμοδότηση της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου (Ποιν. Χρ. ΙΑ, 49) έχει γίνει δεκτό ότι η κατ'

άρθρ. 35 Κωδ.Ποιν.Δικ. ποινική προκαταρκτική εξέταση διεξάγεται αυτεπαγγέλτως από τον αρμόδιο Εισαγγελέα, όταν υπάρχει "υπόνοια" περί τελέσεως αξιόποινης πράξεως εξ επαγγέλματος διωκομένης και ότι "η παρέχουσα την υπόνοιαν πηγή είναι αδιάφορος, π.χ. αγγελία (και ανώνυμος), διάδοσις, φήμη, έτι δε και γνώσις εξ ιδίας του Εισαγγελέως αισθήσεως".

β) Όταν λοιπόν ο Υπουργός της Δικαιοσύνης διαβιβάζει στον αρμόδιο εισαγγελέα δημοσιεύματα του Τύπου (ή άλλα στοιχεία) περιέχοντα "φήμη ή διάδοση" περί τελέσεως αξιόποινης πράξεως, είναι προφανές ότι, ανεξαρτήτως των οποιωνδήποτε άλλων νομικών αξιολογήσεων, ο αρμόδιος Εισαγγελέας λαμβάνει εκ τούτου και γνώση και αφορμή για να ενεργήσει εξ επαγγέλματος σχετική ποινική προκαταρκτική εξέταση (κατ'άρθρ. 35 ΚΠΔ) προς διαπίστωση του αν τελέσθηκε αξιόποινη πράξη.

γ) Ανεξαρτήτως όμως των ανωτέρω, οι επικαλούμενοι το άρθρο 30 παραγρ.1 του Κωδ.Ποιν.Δικ. (κατά το οποίο ο Υπουργός της Δικαιοσύνης έχει το δικαίωμα να παραγγέλει τον αρμόδιο Εισαγγελέα να ασκήσει ποινική δίωξη) δεν εξηγούν πειστικώς γιατί ο Υπουργός της Δικαιοσύνης έχει μεν το μείζον δικαίωμα να παραγγείλει τον αρμόδιο Εισαγγελέα να ασκήσει ποινική δίωξη για ορισμένη αξιόποινη πράξη, αλλά δε έχει το έλασσον δικαίωμα (όπως αντιθέτως συνάγεται από την τεολογική ερμηνεία του άρθρ. 30 παραγρ.1 Κωδ.Ποιν.Δικ.) να παραγγείλει τον αρμόδιο Εισαγγελέα να ενεργήσει ποινική προκαταρκτική εξέταση (κατ'άρθρ. 35 Κωδ.Ποιν.Δικ.) προς διαπίστωση του αν τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, ώστε σε καταφατική περίπτωση να ασκηθεί η δέουσα ποινική δίωξη. Το ορθόν είναι ότι εφόσον ο Υπουργός της Δικαιοσύνης έχει το μείζον δικαίωμα, έχει και το έλασσον δικαίωμα και τούτο διότι στο μείζον περιέχεται και το έλασσον.

δ) Θα πρέπει όμως να λεχθεί ότι οι υποστηρίζοντες την ως άνω (στο στοιχείο γ) άποψη υπολαμβάνουν ότι το ζήτημα περιορίζεται μόνο στην επιφανειακή γραμματική ερμηνεία του άρθρου 30 παραγρ.1 του Κωδ.Ποιν.Δικ. και δεν φαίνεται να διερωτώνται αν η άποψη αυτή προάγει ή αν αντιθέτως υποβαθμίζει και περιορίζει τη δικαστική ανεξαρτησία, ζήτημα το οποίο ανακύπτει ενόψει και των όσων επισημαίνονται παρακάτω στα στοιχεία ε έως θ.

ε) Αναγκαία συνέπεια της επικλήσεως του άρθρ. 30 παραγρ. 1 Κωδ.Ποιν.Δικ. είναι ότι, κατόπιν της παραγγελίας του Υπουργού της Δικαιοσύνης για άσκηση ποινικής διώξεως, ο αρμόδιος Εισαγγελέας είναι υποχρεωμένος να ασκήσει ποινική δίωξη για ορισμένη αξιόποινη πράξη σύμφωνα με την παραγγελία του Υπουργού της Δικαιοσύνης, χωρίς όμως να δεσμεύεται από τον γενόμενο από τον Υπουργό της Δικαιοσύνης νομικό χαρακτηρισμό της πράξεως. Αντιθέτως αν ο Υπουργός της Δικαιοσύνης παραγγείλει τον αρμόδιο Εισαγγελέα να διενεργηθεί ποινική προκαταρκτική εξέταση (κατ'άρθρ. 35 ΚΠΔ), επαφίεται στην κρίση και στην εκτίμηση του αρμόδιου Εισαγγελέα ως προς το αν θα ασκηθεί ή όχι ποινική δίωξη.

στ) Ενόψει τούτων είναι προφανές ότι η μεν παραγγελία του Υπουργού της Δικαιοσύνης για διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξετάσεως αφήνει ελεύθερη τη δικαστική κρίση του αρμόδιου Εισαγγελέα για άσκηση ή μη ποινικής διώξεως, ενώ αντιθέτως η παραγγελία του Υπουργού της Δικαιοσύνης για άσκηση ποινικής διώξεως για ορισμένη αξιόποινη πράξη δεσμεύει και περιορίζει τη δικαστική κρίση και εκτίμηση του αρμόδιου Εισαγγελέα ως προς την άσκηση της ποινικής διώξεως. Γι αυτό ακριβώς και υποστηρίχθηκε υπό τινων η άποψη ότι το άρθρο 30 παραγρ.1 Κωδ.Ποιν. Δικ. (υπό την ανωτέρω εκτεθείσα έννοια) δεν είναι σύμφωνο προς τις περί δικαστικής ανεξαρτησίας

συνταγματικές διατάξεις (πρβλ. σχετικώς Κων. Σταμάτη, Η προκαταρκτική εξέταση στην ποινική διαδικασία και οι αρχές της νομιμότητας και της σκοπιμότητας, 1984, σελ. 28-33, αντιθέτως όμως Μποροπούλου, Ερμηνεία του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας, 1957, υπό το άρθρ. 30 και εκεί περαιτέρω παραπομπές, Ζησιάδου, Ποινική Δικονομία, έκδ. Γ, 1976, τόμ. Α, σελ. 89 και 300 και άλλοι συγγραφείς).

ζ) Ενόψει των ως άνω (στα στοιχεία ε και στ) εκτεθέντων οι εκάστοτε Υπουργοί της Δικαιοσύνης, από όσα μας είναι γνωστά, ουδέποτε μέχρι σήμερα από το έτος 1834 (ότε ίσχυσε η αντίστοιχη προς το άρθρο 30 παραγρ.1 Κωδ. Ποιν. Δικ. διάταξη του άρθρου 93 του Οργανισμού των Δικαστηρίων του 1834, που καταργήθηκε με το άρθρο 113 του Ν.1756/1938) έχουν δώσει παραγγελία σε αρμόδιο Εισαγγελέα για άσκηση ποινικής διώξεως (πλην μιας μοναδικής περίπτωσης, περί ης κατωτέρω στο στοιχείο η), ενώ αντιθέτως υπάρχει σωρεία παραγγελιών των εκάστοτε Υπουργών της Δικαιοσύνης προς τους αρμόδιους Εισαγγελεείς για διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασεως κατ'άρθρ. 35 Κωδ. Ποιν. Δικ. (χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφέρονται παρακίτω στο στοιχείο θ).

η) Είναι χαρακτηριστικό ότι ο αείμνηστος Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, Καθηγητής Πανεπιστημίου και Υπουργός της Δικαιοσύνης Κων/τίνος Σταμάτης, τασσόμενος κατά της εφαρμογής του άρθρου 30 παραγρ.1 Κωδ. Ποιν. Δικ. (ήτοι κατά των παραγγελιών των Υπουργών της Δικαιοσύνης προς τους αρμόδιους Εισαγγελεείς για άσκηση ποινικής διώξεως) έγραφε σχετικώς το έτος 1984 τα ακόλουθα: "Η ως σήμερα δικαστική πράξη στα 150 περίπου χρόνια της λειτουργίας δεν έχει να μας δείξει αντίθετη περίπτωση. Μοναδική αντίθε-

τη περίπτωση που μου είναι γνωστή είναι η υπ' αριθ. Ε.Π.113/23.4.1973 παραγγελία του Υπουργού της Δικαιοσύνης της δικτατορίας της 21ης Απριλίου 1967 για την κατάσχεση της εφημερίδας "Βραδυνή" (του φύλλου της 23.4.1973) και άσκηση ποινικής διώξεως για τις δηλώσεις Κ.Καραμανλή που είχε αυτή καταχωρήσει τότε. Η παραπάνω εξαίρεση μας δείχνει πόσο αναγκαία και επιτακτική είναι η άμεση κατάργηση του άρθρου 30 παραγρ.1 Κωδ.Ποιν.Δικ." (Κων.Σταμάτη, όπου παραπάνω, σελ. 32). Και η ως άνω μνημονευόμενη περίπτωση παραγγελίας Υπουργού Δικαιοσύνης για άσκηση ποινικής διώξεως εξακολουθεί και μέχρι σήμερα να παραμένει μοναδική και μεμονωμένη εξαίρεση. Άραγε το έχουν υπόψη οι υποστηρίζοντες ότι ο Υπουργός της Δικαιοσύνης έχει δικαίωμα να παραγγείλει μόνο την άσκηση ποινικής διώξεως (κατ' άρθρ. 30 παραγρ.1 ΚΠΔ) και όχι τη διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης;

θ) Για όλους τους παραπάνω λόγους οι εκάστοτε Υπουργοί της Δικαιοσύνης επιλέγουν, όταν συντρέχει περίπτωση, την οδό της παραγγελίας για διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης δια των αρμοδίων Εισαγγελέων (κατ' άρθρ. 35 Κωδ.Ποιν.Δικ.), παραγγελία η οποία αφήνει αδέσμευτη και χωρίς περιορισμούς την κρίση και την εκτίμηση των αρμόδιων Εισαγγελικών λειτουργών ως προς την άσκηση ή μη της ποινικής διώξεως. Τέτοια χαρακτηριστικά παραδείγματα παραγγελιών Υπουργών Δικαιοσύνης για διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης κατ' άρθρ. 35 Κωδ. Ποιν.Δικ. είναι και τα ακόλουθα (χωρίς να είναι τα μόνα): Οι υπ' αριθ. Ε.Π.51/2.4.1990 και Ε.Π.53/4.4.1990 παραγγελίες του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης Κων/νου Σταμάτη προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου σχετικά με τους ισχυρισμούς για παρεμβολές στον τηλεοπτικό σταθμό "ΚΑΝΑΛΙ 29" από ει-

δικά μηχανήματα σε αυτοκίνητο στον Υμητό. Η υπ' αριθ. Ε.Π. 843/11.11.1991 παραγγελία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Αθαν. Κανελλόπουλου (ως αναπληρούντος τον απουσιάζοντα στο εξωτερικό Υπουργό Δικαιοσύνης κ. Μιχ. Παπακωνσταντίνου) προς τον Προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών για έρευνα σχετικά με τα αναγραφέντα στον ημερήσιο τύπο περί παρακολουθήσεως του γραφείου του βουλευτή κ. Μιλτ. Έβερτ από όργανα της ΕΥΠ. Την ίδια οδό ακολούθησε και η νυν Υπουργός Δικαιοσύνης Κα Άννα Ψαρούδα-Μιενάκη με την υπ' αριθ. Ε.Π. 1201/26.4.1993 παραγγελία της προς τον Προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών για την υπόθεση των τηλεφωνικών υποκλοπών, στην περίπτωση μάλιστα αυτή επακολούθησε και η αναλόγου περιεχομένου υπ' αριθ. Ε.Π. 536/29.4.1993 παραγγελία του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου προς τον Προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών.

Β. Ως προς τη σύγχρονη και παράλληλη διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξετάσεως και κυρίως ανακρίσεως για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις

Η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου από παλαιότερα ακολουθεί την από δεκαετίες εφαρμοζόμενη στην πράξη και σύμφωνη προς τις οικείες δικονομικές διατάξεις άποψη, κατά την οποία δεν είναι δικονομικώς επιτρεπτή η σύγχρονη και παράλληλη διενέργεια τακτικής ανακρίσεως (κατ' άρθρ. 246 επ. ΚΠΔ) και ποινικής προκαταρκτικής εξετάσεως (κατ' άρθρ. 35 Κωδ. Ποιν. Δικ.) για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις και συνεπώς για τους ίδιους αυτουργούς ή συμμετόχους. Η άποψη αυτή ρητώς περιέγεται στο υπ' αριθ. Ε.Π. 56/8.2.1990 έγγραφο του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου προς τον τότε Υπουργό της Δικαιοσύνης Κων/ντίνο Σταμάτη, ο οποίος συμφωνούσε απολύτως προς την άποψη αυτή και γι' αυτό ακριβώς ένα κεφάλαιο στο ως ένω μνημονευ-

θέν και το έτος 1984 εκδοθέν βιβλίο του "Η προκαταρκτική εξέταση στην ποινική διαδικασία" φέρει τον ακόλουθο τίτλο: "Οι κανόνες που ρυθμίζουν την άσκηση ποινικής διώξεως και η προκαταρκτική εξέταση που γίνεται πριν από αυτή" (σελίδα 34).

Η καινοφανής αντίθετη άποψη όχι μόνο ενέχει θεωρητική αντίφαση, αλλά οδηγεί και στα παρακάτω παρατιθέμενα δικονομικά παράδοξα. Ειδικότερα:

α) Η ποινική προκαταρκτική εξέταση (κατ'άρθρ. 35 Κωδ. Ποιν.Δικ.) διενεργείται για να διαπιστωθεί αν διαπράχθηκε αξιόποινη πράξη (υπό αυτουργών ή συμμετόχων) και αν συνεπώς συντρέχει ή όχι περίπτωση ασκήσεως ποινικής διώξεως (πρβλ. άρθρ. 31 και 43 παραγρ.2 Κωδ.Ποιν.Δικ.). Επομένως αν ασκηθεί ποινική δίωξη εκλείπει πλέον ο λόγος και ο σκοπός για τον οποίο διεξήγετο η προκαταρκτική εξέταση και επακολουθεί το μεταγενέστερο στάδιο της προανακρίσεως ή της κύριας ανακρίσεως. Είναι ως εκ τούτου θεωρητικώς αντιφατικό να υποστηρίζεται ότι στην ίδια τοπική αρμοδιότητα (του ασκήσαντος την ποινική δίωξη Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών και του κατ'άρθρ. 35 ΚΠΔ ιεραρχικώς Προϊσταμένου του Εισαγγελέα Εφετών) μπορούν να συνυπάρξουν συγχρόνως και το έχον τον ως άνω σκοπό προγενέστερο στάδιο της προκαταρκτικής εξετάσεως και το μετά την πραγμάτωση του εν λόγω σκοπού μεταγενέστερο της ποινικής διώξεως στάδιο της προανακρίσεως ή της κύριας ανακρίσεως.

β) Όπως γίνεται δεκτό στη θεωρία και στη νομολογία η άσκηση της ποινικής διώξεως δημιουργεί εκκρεμοδικία (όρος μη περιεχόμενος στον Κώδικα Ποινική Δικονομίας, συναγόμενος όμως από το άρθρ. 57 ΚΠΔ). Τούτο, μεταξύ άλλων, σημαίνει ότι δεύτερη ποινική δίωξη για την ίδια πράξη και τους ίδους δράστες (αυτουρ-

γούς ή συμμετόχους) είναι ανεπίτρεπτη και αν τυχόν ασκηθεί δεύτερη ποινική δίωξη κηρύσσεται απαράδεκτη, εάν δε εκ πλάνης για οποιοδήποτε λόγο ασκηθεί δεύτερη ποινική δίωξη για την ίδια αξιόποινη πράξη ή για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις και τους ίδιους δράστες (αυτουργούς ή συμμετόχους), τότε η σχηματισθείσα ποινική δικογραφία θα ενωθεί με την προηγούμενη (της πρώτης ποινικής διώξεως) σε μια και μόνο ποινική δικογραφία, ευθύς ως διαπιστωθεί η δημιουργία δεύτερης ποινικής δικογραφίας (πρβλ. Ζησιάδη, Ποινική Δικονομία, έκδ. Γ, 1976, τομ. Α, σελ. 307).

γ) Ενόψει των ως άνω (στο στοιχείο β) εκτεθέντων είναι προφανές ότι αν συγχρόνως και παραλλήλως με την ενεργούμενη κύρια ανάκριση για ορισμένη αξιόποινη πράξη (και συνεπώς για ορισμένους αυτουργούς ή συμμετόχους) διεξάγεται από τον ασκήσαντα την ποινική δίωξη Εισαγγελία Πλημμελειοδικών (ή από τον κατ'άρθρ. 35 ΚΠΔ ιεραρχικώς προϊστάμενό του Εισαγγελέα Εφετών) προκαταρκτική εξέταση για την ίδια αξιόποινη πράξη (και συνεπώς για τους ίδιους αυτουργούς ή συμμετόχους), η προκαταρκτική αυτή εξέταση ενεργείται δικονομικώς απαράδεκτως, λόγω της ως άνω (στο στοιχείο β) δημιουργηθείσης ήδη εκ της ποινικής διώξεως εκκρεμοδικίας. Και τούτο διότι, όπως ελέχθη παραπάνω (στο στοιχείο α), η προκαταρκτική εξέταση ενεργείται για να διαπιστωθεί αν συντρέχει περίπτωση να ασκηθεί ποινική δίωξη για ορισμένη αξιόποινη πράξη, τέτοια όμως έρευνα, μετά την ασκηθείσα ήδη προηγουμένως ποινική δίωξη για την ίδια ή για τις ίδιες πράξεις, ισοδυναμεί προς επιδίωξη της Εισαγγελικής αρχής να ασκήσει απαράδεκτως δεύτερη ποινική δίωξη για την ίδια ή για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις, αλλιώς δεν έχει πλέον δικονομικώς νόημα η ούτω διενεργούμενη προκαταρκτική εξέταση, αφού η προκαταρκτική αυτή εξέταση ούτε σε αρχειοθέτηση της υποθέσεως (κατ'άρθρ. 43 παραγρ. 2 και 47 παραγρ.

2 Κωδ. Ποιν. Δικ.) μπορεί να οδηγήσει και τούτο λόγω της προηγούμενης και μη επιδεχόμενης ανάκληση ποινικής διώξεως.

δ) Πρέπει να λεχθεί ότι η άσκηση της ποινικής διώξεως και η εν συνεχεία παραγγελία για διενέργεια κυρίας ανακρίσεως γίνεται για ορισμένη ή για ορισμένες αξιόποινες πράξεις, τα πραγματικά περιστατικά των οποίων αναφέρονται είτε στην υποβληθείσα μήνυση ή έγκληση, είτε σε άλλο έγγραφο, όπως αίτηση, κατάθεση μάρτυρος κ.λ.π. (πρβλ. Μπουροπούλου, Ερμηνεία του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας, 1957, υπό το άρθρο 246, πρβλ. και Α.Π. 1255/1977, Ποιν. Χρ. ΚΗ, 325). Για την ούτω ειδικώς προσδιοριζόμενη αξιόποινη πράξη δεν είναι δικονομικώς επιτρεπτό να ενεργείται συγχρόνως και παραλλήλως προς την κυρία ανάκριση (κατ'άρθρ. 246 ΚΠΔ) και ποινική προκαταρκτική εξέταση (κατ'άρθρ. 35 ΚΠΔ.). Αυτονόητο είναι ότι είναι επιτρεπτή η προκαταρκτική εξέταση για οποιαδήποτε άλλη αξιόποινη πράξη, για την οποία δεν ενεργείται κυρία ανάκριση ή προανάκριση.

ε) Όταν κατά τα ως άνω (στο στοιχείο δ) ενεργείται κυρία ανάκριση για ορισμένη αξιόποινη πράξη, δεν είναι δικονομικώς επιτρεπτή η προκαταρκτική εξέταση ούτε για να εντοπισθούν οι τυχόν αυτουργοί ή οι τυχόν συμμετοχοί στην εν λόγω αξιόποινη πράξη. Και τούτο διότι κατά ρητή διάταξη την κυρία ανάκριση ενεργεί "μόνο" ο ανακριτής (αρθρ. 246 παραγρ.1 ΚΠΔ), ο οποίος, κατά ρητή επίσης διάταξη, "ενεργεί όλες τις ανακριτικές πράξεις που θεωρεί κατά την κρίση του αναγκαίες για να εξακριβωθούν το έγκλημα και οι υπαίτιοι" (άρθρ. 243 παραγρ.1 ΚΠΔ) και ο οποίος, κατά ρητή ωσαύτως διάταξη, "έχει το δικαίωμα και οφείλει να επεκτείνει τη δίωξη σε όλους όσοι συμμετείχαν στην ίδια πράξη" (άρθρ. 250 παραγρ.1 ΚΠΔ). Γι'αυτό ακριβώς και ρητώς ορίζεται ότι η για την ίδια πράξη ενεργούμενη από τον Εισαγγελέα προανάκριση περατῶνται με παραγγελία του Εισαγγελέα προς τον ανακριτή για διενέρ-

γεια κυρίας ανακρίσεως (άρθρ. 245 παραγρ.1β ΚΠΔ), αφού έκτοτε αποκλειστικώς αρμόδιος για την εν γένει διερεύνηση της υποθέσεως (με ανακριτικές πράξεις κ.λ.π.) καθίσταται ο ανακριτής, χωρίς πλέον να δικαιούται ο Εισαγγελέας να ενεργεί ανακριτικές πράξεις (είτε υπό τη μορφή της προανακρίσεως, είτε υπό τη μορφή της προκαταρκτικής εξέτασεως) προς διερεύνηση της υποθέσεως, δεδομένου μάλιστα ότι κατά ρητή διάταξη μόνο ο ανακριτής πλέον έχει το δικαίωμα να αναθέτει σε ανακριτικό υπάλληλο (των άρθρων 33 και 34 ΚΠΔ) τη διενέργεια ορισμένων ανακριτικών πράξεων (άρθρ. 249 παραγρ.2 και 3 ΚΠΔ). Η ύχον παραδοχή της αντιθέτου απόψεως (περ δυνατότητας συγχρόνου και παραλλήλου διενεργείας κυρίας ανακρίσεως και προκαταρκτικής εξέτασεως για την ίδια αξιόποινη πράξη) οδηγεί σε δικονομικές εμπλοκές, σε σύγχυση αρμοδιοτήτων και σε δικονομικά παράδοξα, όπως ειδικότερα εκτίθεται παρακάτω στα στοιχεία ε έως η.

ε) Στην προκαταρκτική εξέταση η κρίση περί πιθανολογήσεως του ουσιαστικώς βάσιμου της κατηγορίας είναι ποσοτικά μικρότερου βαθμού (γι αυτό και στην προκαταρκτική εξέταση δεν ισχύει η αρχή "in dubio pro reo", αλλά η αντίθετη αρχή "in dubio contra reum") σε σύγκριση με την κρίση αυτή στην προδικασία (με κυρία ανάκριση) στην οποία απαιτούνται (κατά το άρθρο 313 ΚΠΔ) "επαρκείς ενδείξεις" για την ενοχή του κατηγορουμένου (πρβλ. Κων. Σταμάτη, ο.π., σελ. 148 και 250). Έτσι όταν ενεργείται κυρία ανάκριση έχει γίνει ήδη υπέρβαση του ως άνω σταδίου του μικρότερου βαθμού πιθανολογήσεως του ουσιαστικώς βάσιμου της κατηγορίας που απαιτείται στην προκαταρκτική εξέταση, η παράλληλη συνεπώς διενέργεια της οποίας έρχεται σε αντίθεση προς τον ως άνω μείονα βαθμό πιθανολογήσεως και προς τις "επαρκείς ενδείξεις" ενοχής του κατηγορου-

μένου που απαιτούνται στην παραλλήλως διενεργούμενη κυρία ανάκριση.

στ) Ο τυχόν παραλλήλως προς την κυρία ανάκριση για την ίδια αξιόποινη πράξη διενεργών προκαταρκτική εξέταση Εισαγγελέας δεν μπορεί κατ'εφαρμογή των άρθρων 43 παραγρ.2 και 47 παραγρ.2 ΚΠΔ, να θέσει την υπόθεση στο Αρχείο και τούτο διότι ήδη έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για την αξιόποινη αυτή πράξη. Αλλά τότε διερωτάται κανείς τι είδους άρραγε προκαταρκτική εξέταση είναι αυτή, όταν (λόγω της ασκηθείσης ήδη ποινικής διώξεως) δεν μπορούν να εφαρμοσθούν όλες οι διέπουσες την προκαταρκτική εξέταση κείμενες διατάξεις;

ζ) Η δικονομική σύγχυση στην οποία οδηγεί η αντίθετη άποψη (περί δυνατότητας συγχρόνου και παραλλήλου διενέργειας προκαταρκτικής εξετάσεως και κυρίας ανακρίσεως για την ίδια αξιόποινη πράξη) καταφαίνεται και από το ότι κατά την άποψη αυτή τόσο ο ενεργών την προκαταρκτική εξέταση Εισαγγελέας, όσο και ο ανακριτής θα μπορούν για την ίδια ή για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις να καλούν παραλλήλως και συγχρόνως τους ίδιους μάρτυρες προς εξέταση, να διατάσσουν πραγματογνωμοσύνη για το ίδιο ή για διαφορετικό αντικείμενο και με τους ίδιους ή διαφορετικούς πραγματογνώμονες, να ενεργούν αυτοψίες και γενικώς να ενεργούν τις ίδιες ή διαφορετικές ανακριτικές πράξεις, με αποτέλεσμα τη δικονομική εμπλοκή και τη σύγχυση αρμοδιοτήτων στην ίδια ποινική υπόθεση.

η) Το αποκορύφωμα όμως των νομικών σφαλμάτων και των δικονομικών παραδόξων, στα οποία οδηγεί η αντίθετη άποψη (περί δυνατότητας συγχρόνου και παραλλήλου διενέργειας προκαταρκτικής εξετάσεως και κυρίας ανακρίσεως για την ίδια αξιόποινη πράξη), επικεντρώνεται στις ακόλουθες επισημάνσεις: Ενόψει και των όσων

εκτέθηκαν παραπάνω στο στοιχείο ε, ορίζεται στο άρθρο 248 ΚΠΔ ότι επί κυρίας ανακρίσεως ο Εισαγγελέας μπορεί να υποβάλει στον ανακριτή προτάσεις, με αίτημα να ενεργήσει ο ανακριτής ορισμένες ανακριτικές πράξεις (όπως π.χ. να εξετάσει ο ανακριτής ορισμένους μάρτυρες, να ενεργήσει αυτοψία, να διατάξει πραγματογνωμοσύνη, να προβεί στην κατ'αντιπαράσταση εξέταση μαρτύρων ή κατηγορουμένων κ.τ.λ.), τις προτάσεις όμως αυτές του Εισαγγελέα δικαιούται ο ανακριτής να μη τις δεχθεί, αν κατά την κρίση του δεν είναι αναγκαίες για την ουσιαστική διερεύνηση της υποθέσεως. Την εκ τούτου όμως ανακύπτουσα διαφωνία μεταξύ Εισαγγελέα και ανακριτή (ως προς το αναγκαίο ή μη της διενεργείας ορισμένης ανακριτικής πράξεως) θα άρει το δικαστικό συμβούλιο (άρθρ. 307 εδαφ. α ΚΠΔ), το οποίο κα. θα αποφασίσει τελικώς αν ο ανακριτής θα πρέπει ή όχι να ενεργήσει την προτεινόμενη από τον Εισαγγελέα ανακριτική πράξη (πρβλ. Ζησιάδου, ο.π., τομ. Α, σελ.344). Αν όμως γίνει δεκτή η άποψη περί δυνατότητας συγχρόνου και παραλλήλου διενεργείας κυρίας ανακρίσεως και προκαταρκτικής εξέτασεως για την ίδια ή για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις, τότε ο Εισαγγελέας, παρά την και από τον ανακριτή και από το δικαστικό συμβούλιο απόρριψη της προτάσεώς του περί ενεργείας ορισμένων ανακριτικών πράξεων (εξετάσεως ορισμένων μαρτύρων ή διεξαγωγής πραγματογνωμοσύνης κ.τ.λ.), θα μπορεί, στα πλαίσια της παραλλήλως ενεργούμενης υπ'αυτού για την ίδια αξιόποινη πράξη προκαταρκτικής εξέτασεως, να παραγγείλει την ίδι'ανακριτικών υπαλλήλων ή πραγματογνωμόνων κ.τ.λ. ενέργεια των ίδιων ανακριτικών πράξεων, τις οποίες ο ίδιος είχε προτείνει και τις οποίες είχαν κρίνει ως μη αναγκαίες και ο ανακριτής και το δικαστικό συμβούλιο. Και αφού (κατά την αντίθετη αυτή άποψη) νομίμως διενεργείται η εν λόγω προκα-

ταρκτική εξέταση και εγκύρως ενεργούνται στα πλαίσια αυτής της προκαταρκτικής εξέτασης από τον Εισαγγελέα οι σχετικές ανακριτικές πράξεις, ο Εισαγγελέας θα μπορεί πλέον να διαβιβάζει στον ανακριτή, για να τεθούν στην ποινική δικογραφία, τα έγγραφα των ανακριτικών αυτών πράξεων, οι οποίες ενεργήθηκαν κατά παραγγελία του Εισαγγελέα και τις οποίες όμως είχαν κρίνει ως μη αναγκαίες για τη διερεύνηση της υποθέσεως και ο ανακριτής και το δικαστικό συμβούλιο. Έτσι όμως επέρχεται πλήρης σύγχυση αρμοδιοτήτων, ο Εισαγγελέας από απλώς προτείναν κατά την κυρία ανάκριση, μεταβάλλεται σε τελευταία ανάλυση, δια της οδού της προκαταρκτικής εξέτασης, σε κατ'ουσίαν αποφασίζοντα ως προς το ποιές ανακριτικές πράξεις θα ενεργηθούν και δια της οδού της παραλλήλου προκαταρκτικής εξέτασης ο Εισαγγελέας θα μπορεί να ενεργεί οποιεσδήποτε ανακριτικές πράξεις θέλει, αδιαφορώντας για την τυχόν αντίθετη γνώμη του ανακριτή και για την τυχόν αντίθετη απόφαση του δικαστικού συμβουλίου. Αν αντιταχθεί ότι τα ως άνω παραδείγματα είναι ακραία, τότε θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ορθότητα των νομικών απόψεων κρίνεται και εκ του αν οι νομικές αυτές απόψεις αντέχουν και στα ακραία παραδείγματα. Και είναι προφανές ότι η αντίθετη άποψη δεν αντέχει στα ως άνω παραδείγματα, τα οποία μόνο ως δικονομικά παράδοξα μπορούν να χαρακτηρισθούν.

θ) Για όλους τους παραπάνω λόγους δεν είναι δικονομικώς επιτρεπτή η σύγχρονη και παράλληλη διενέργεια κυρίας ανακρίσεως και ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης για την ίδια ή για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις (και συνεπώς για τους ίδους αυτουργούς ή συμμετόχους), τούτο δε, καθ'όσον γνωρίζουμε, εφαρμόζεται επί δεκαετίες σύμφωνα και με τις οικείες δικονομικές διατάξεις, θα ήταν δε ενδιαφέρον οι υποστηρίζοντες την αντίθετη άποψη να αναφέρουν έστω και

μια περίπτωση κατά το παρελθόν τέτοιας συγχρόνου και παραλλήλου διενεργείας κυρίας ανακρίσεως και προκαταρκτικής εξετάσεως για την ίδια αξιόποινη πράξη. Και είναι απορίας άξιο πώς αυτή η αντιθετη και καινοφανής δικονομική άποψη προβλήθηκε το πρώτον επ' ευκαιρία μιας συγκεκριμένης ποινικής υποθέσεως (των τηλεφωνικών υποκλοπών).

Γ. Ως προς τις ποινικές δικογραφίες που τέθηκαν στο Αρχείο αγνώστων δραστών

1. Τα παραπάνω (στο στοιχείο Β) εκτεθέντα δεν έχουν προφανώς εφαρμογή στις ποινικές υποθέσεις, στις οποίες, μετά από άσκηση ποινικής διώξεως για ορισμένη ή για ορισμένες αξιόποινες πράξεις, έχει μεν ενεργηθεί προανάκριση ή κυρία ανάκριση, αλλά οι ποινικές αυτές δικογραφίες, λόγω του ότι δεν προέκυψε η ταυτότητα του δράστη, έχουν τεθεί με πράξη του αρμόδιου Εισαγγελέα στο αρχείο αγνώστων δραστών, κατ'εφαρμογή των άρθρων 245 παραγρ. 3 και 308 παραγρ.7 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (όπως προστέθηκαν με το άρθρ. 5 παραγρ.6 και 8 του Π.1738/1987). Στις περιπτώσεις αυτές έχει παύσει πλέον η διενέργεια προανακρίσεως ή κυρίας ανακρίσεως, η οποία τελεί σε αδράνεια και σε οιονεί αναστολή μέχρις ότου αποκαλυφθεί ο δράστης.

2. Στις ως άνω (στον αριθμό 1) περιπτώσεις έχει μεν ασκηθεί ποινική δίωξη in rem (για ορισμένη αξιόποινη πράξη), αλλά, αφού μετά τη διενέργεια προανακρίσεως ή κυρίας ανακρίσεως δεν κατέστη δυνατόν να αποκαλυφθεί ο δράστης, δεν είναι δυνατή η άσκηση ποινικής διώξεως in personam (κατά ορισμένου δράστη) και γι'αυτό οι ποινικές αυτές δικογραφίες τίθενται στο αρχείο αγνώστων δραστών και παύει πλέον η συνέχιση της διεξαγωγής προανακρίσεως ή κυρίας ανακρίσεως. Όπως ορίζεται δε στις μνημονευ-

θείσες παραπάνω (στον αριθμό 1) διατάξεις "αν ακολούθως αποκαλυφθεί ο δράστης η δικογραφία ανασύρεται από το αρχείο και συνεχίζεται η ποινική διαδικασία".

3. Και εδώ ανακύπτει το ερώτημα: Πως είναι δυνατόν να αποκαλυφθεί ο δράστης; Δεν μπορούμε να δεχθούμε την άποψη ότι ο νομοθέτης για την ανακάλυψη του άγνωστου δράστη εναπέθεσε τις ελπίδες του στην τύχη, αφού, κατά την αντίθετη αυτή άποψη, μόνο αν τυχαίως ή επ'ευκαιρία έρευνας για άλλη υπόθεση προκύψουν στοιχεία για τον άγνωστο δράστη, μπορεί να ανασυρθεί η δικογραφία από το Αρχείο αγνώστων δραστήων. Η περίπτωση αυτή εμφάνίζει δικονομική αναλογία προς την κατά το άρθρο 311 παραγρ. 1 ΚΠΔ. περίπτωση της έρευνας εκ μέρους του αρμόδιου Εισαγγελέα για συγκέντρωση νέων ενδείξεων στις περιπτώσεις βουλευμάτων παύοντων προσωρινώς την ποινική δίωξη. Και τούτο διότι στις ως άνω περιπτώσεις θέσεως των ποινικών δικογραφιών στο Αρχείο αγνώστων δραστήων η προανάκριση ή η κυρία ανάκριση, λόγω ακριβώς ελλείψεως επαρκών στοιχείων για το πρόσωπο του δράστη, βρίσκεται σε αδράνεια ή οιοσεί αναστολή και η από την Εισαγγελική αρχή συλλογή νέων στοιχείων (πριν ακόμη ανασυρθεί η δικογραφία από το Αρχείο αγνώστων δραστήων) αποσκοπεί στο να διαπιστωθεί αν συντρέχει περίπτωση άρσεως της ως άνω αδράνειας ή αναστολής, δηλαδή αν συντρέχει περίπτωση να ανασυρθεί η υπόθεση από το Αρχείο (μετά την τυχόν αποκάλυψη του δράστη) και να συνεχισθεί η κατά νόμο ποινική διαδικασία.

4. Για τους ως άνω εκτεθέντες λόγους έχομε τη γνώμη ότι η Εισαγγελική αρχή νομίμως μπορεί να ενεργήσει έρευνα για την κατ'άρθρ. 245 παραγρ.3 και 308 παραγρ.7 ΚΠΔ (όπως προστέθηκαν με το άρθρο 5 παραγρ.6 και 8 του Γ.1738/1987) αποκάλυψη του άγνωστου

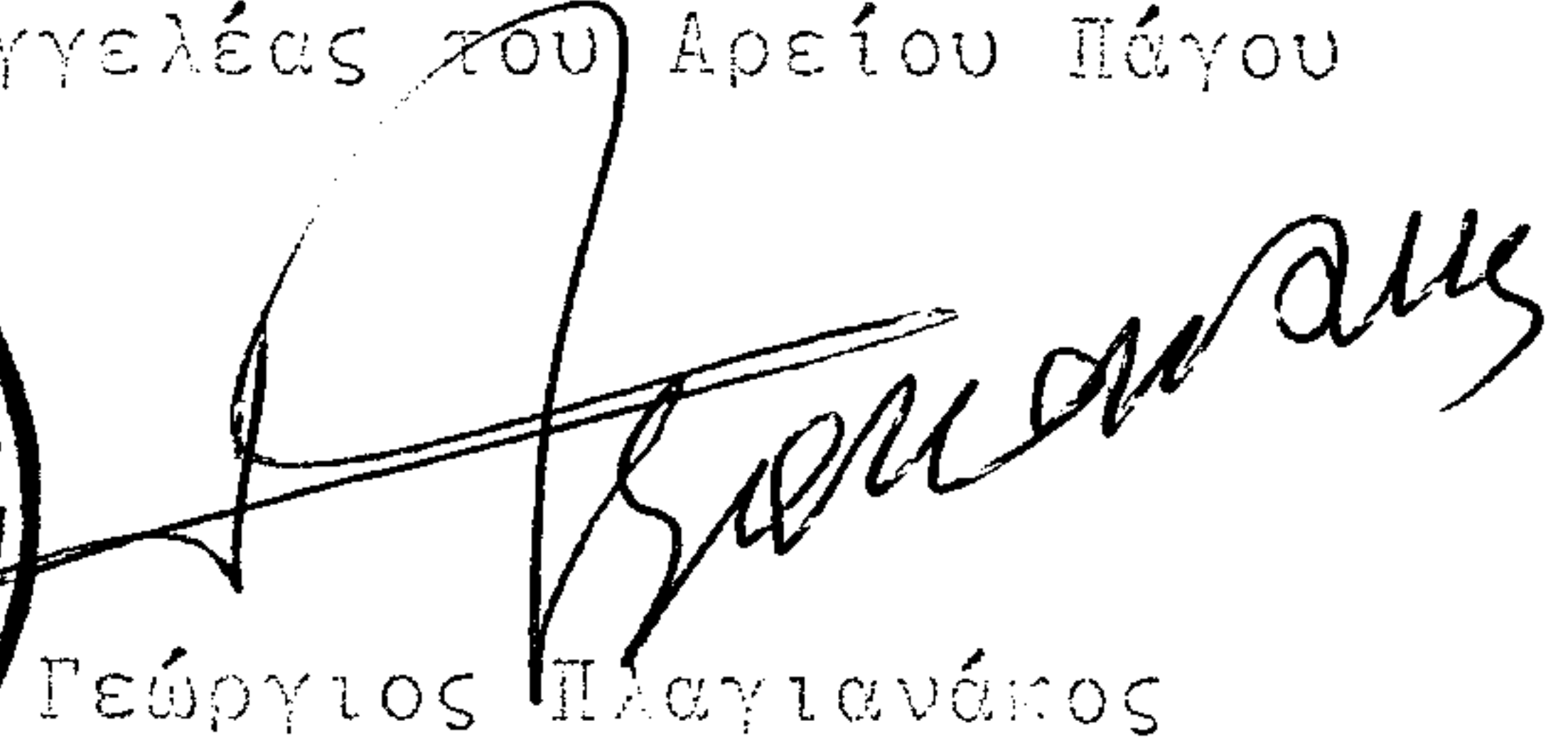
δράστη, οπότε, αν αποκαλυφθεί ο δράστης, η δικογραφία ανασύρεται από το Αρχείο και συνεχίζεται η ποινική διαδικασία (προανάκριση, κυρία ανάκριση κ.τ.λ.). Τη γνώμη μας αυτή είχαμε κάμει γνωστή με το υπ' αριθ. Ε.Π. 56/8.2.1990 έγγραφό μας προς τον τότε Υπουργό της Δικαιοσύνης Κων/ντίνο Σταμάτη, κατόπιν της υπ' αριθ. 4852/18.2.1989 παραγγελίας του (με την οποία μας ζητούσε να του γνωρίσουμε τις επί του θέματος αυτού απόψεις μας) και καθ' όσον γνωρίζουμε δεν είχε διατυπώσει αντίθετη άποψη σε σχέση με τη νομιμότητα της διενεργούμενης τότε Εισαγγελικής έρευνας προς αποκάλυψη αγνώστων δραστών επί ποινικών υποθέσεων που είχαν τεθεί στο Αρχείο αγνώστων δραστών, κατ' εφαρμογή των ως άνω παρατεθεισών διατάξεων του ΚΠΔ.

5. Είναι προφανές ότι η κατά τα άνω (στους αριθμούς 3 και 4) Εισαγγελική έρευνα, καίτοι υπό τινες επόψεις προσομοιάζει προς ένα είδος προκαταρκτικής εξετάσεως (για να καταστεί δυνατή η in personam άσκηση ποινικής διώξεως), διαφέρει ουσιωδώς από την ως άνω (στο στοιχείο Α) ποινική προκαταρκτική εξέταση (κατ' άρθρ. 35 ΚΠΔ), πολλώ δε μάλλον ουδεμία έχει σχέση με την ως άνω (στο στοιχείο Β) υποστηριζόμενη αντίθετη γνώμη της δυνατότητας συγχρόνου και παραλλήλου διενέργειας ποινικής προκαταρκτικής εξέτασεως και κυρίας ανακρίσεως για την ίδια ή για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις (και κατά συνέπεια για τους ίδιους αυτουργούς ή συμμετόχους), αφού στην προκείμενη περίπτωση η κυρία ανάκριση τελεί εν αδρανεία και σε οριονεί αναστολή μέχρις ότου αποκαλυφθεί ο δράστης.

Δ. Της παρούσης Εγκυκλίου παρακαλούμε να λάβουν γνώση οι Εισαγγελικοί λειτουργοί που υπηρετούν στην Εισαγγελία της

οποίας προΐστασθε.-

Ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου

A handwritten signature in black ink, which appears to be 'Γεώργιος Παπαδημιτρίου', written over the seal and extending to the right.

Γεώργιος Παπαδημιτρίου